

ВІДГУК

офіційного опонента д.е.н., професора Дороніної Ольги Анатоліївни на дисертацію Крюкової Ольги Юріївни на тему «Продуктивність праці фахівців в умовах формування інноваційної моделі економіки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика

Актуальність теми дослідження

Формування інноваційної моделі економіки в Україні трансформує уявлення про зміст праці та роль людських ресурсів у забезпеченні сталого розвитку та зростанні конкурентоспроможності національної економіки. Особливого значення набуває праця фахівців, що відрізняється інтелектуальною складовою, професійністю та забезпечує втілення провідних досягнень науки і техніки у виробництво. Одним з пріоритетів розвитку економіки на інноваційних засадах має стати підвищення продуктивності праці зазначеної категорії персоналу, що сприятиме забезпеченню високого рівня доданої вартості, доходів населення та інвестицій, стимулюючи людський розвиток і процес формування високих соціальних стандартів. У той же час, сучасний стан соціально-трудової та виробничої сфери характеризується наявністю суттєвих перешкод реалізації резервів зростання продуктивності праці та інноваційної діяльності.

Теоретичні та методичні аспекти зростання продуктивності праці, методи її оцінки та механізми регулювання, особливості підвищення продуктивності та інтелектуалізації праці фахівців за умов розвитку інноваційної моделі економіки є достатньо дослідженими та висвітленими у науковій літературі. Однак, за умов трансформації змісту праці та переходу економіки на новий рівень розвитку, постала нагальна потреба пошуку шляхів, методів та механізмів підвищення продуктивності праці фахівців в контексті формування інноваційної моделі економіки. Отже, дисертаційна робота Крюкової О. Ю. є безумовно актуальною.

Проблематика, порушена у дисертаційній роботі Крюкової О.Ю. відповідає тематиці науково-дослідних робіт Кіровоградського національного технічного університету, зокрема темам: «Удосконалення механізму державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі економіки» (номер державної реєстрації – 0113U003622, 2013 р.); «Удосконалення підходів до державного регулювання підвищення продуктивності праці та організації професійного розвитку працівників в Україні» (номер державної реєстрації – 0114U000801, 2014 р.); «Удосконалення механізмів державного регулювання кадрового забезпечення національної економіки» (номер державної реєстрації – 0114U003379, 2014 р.).

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих дисертантом, підтверджується проведенням детальним аналізом теоретичних концепцій і підходів до підвищення продуктивності праці фахівців в умовах формування інноваційної моделі економіки, що базується на вивченні нормативно-правових документів, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених.

Достовірність отриманих у ході дослідження результатів забезпечено також комплексною оцінкою соціально-економічних передумов підвищення продуктивності праці фахівців, що проведено на основі даних Державної служби статистики України та з використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, таких як: діалектичний, дедукції, індукції, аналізу, синтезу, історико-логічний, монографічний, порівняння та класифікації, економіко-статистичний, прогнозування та структурно-логічний, статистичного аналізу, економіко-математичного моделювання тощо. Застосування широкого спектру методів дослідження дало змогу забезпечити достатній теоретичний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій автора як з теоретичної, так і з методичної точок зору.

Слід зазначити, що отримані дисертантом результати викладено структуровано та послідовно, завдяки чому логіка дослідження є ясною та легко простежується. Надані рекомендації є в достатній мірі обґрунтованими, відповідають визначеним завданням дослідження та підтверджуються результатами апробації основних положень дисертації.

Результати проведеного дослідження достатньою мірою висвітлено в опублікованих автором наукових роботах – у фахових та зарубіжних виданнях. Основні положення дисертації пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях у містах Київ, Львів, Донецьк, Одеса, Кіровоград.

Оцінка наукової новизни дисертаційної роботи

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Крюкової О.Ю. та авторефератом дисертанта, дає підстави стверджувати, що наукові розробки характеризуються науковою новизною, що полягає у поглибленні теоретико-методологічних положень і розробці науково-практичних рекомендацій щодо підвищення продуктивності праці фахівців в умовах формування інноваційної економіки в Україні. Найбільш вагомими науковими результатами, що розкривають особистий внесок дисертанта у розробку досліджуваної проблеми та характеризують новизну дослідження, які полягають у такому:

дістав подальшого розвитку дуальний підхід до визначення змісту праці фахівців, використання якого є доречним в умовах формування інноваційної моделі економіки, оскільки він дозволяє зосередити увагу не лише на забезпеченні процесу та результативності їхньої праці у поточному періоді на основі вже наявних знань і навичок, але й характеризує процес накопичення

нових професійних знань, що виступають важливою вимогою інноваційної праці (сс.41-42);

уточнено та поглиблено понятійно-категоріальний апарат дослідження через подальший розвиток змісту категорії «продуктивність праці фахівців», яка в умовах інноваційної економіки відображає результати цілеспрямованого використання наявних інтелектуальних здібностей та професійних знань працівників, що передбачає створення доданої вартості в одиницю часу за рахунок переважно розумової праці та спрямована на генерування, збір, обробку, накопичення й використання сучасних знань (сс.42-43);

удосконалено методологічний підхід щодо оцінювання передумов підвищення продуктивності праці фахівців на мезорівні за рахунок визначення системи показників, яка, на відміну від існуючих, включає інноваційно-технологічну, соціально-економічну та освітньо-професійну складові, що розкривають дуальну сутність змісту праці фахівців, дозволяючи комплексно оцінити рівень продуктивності їхньої праці як в економічній і соціальній площині, так і в поточному й майбутньому аспектах (сс.56-57);

удосконалено концептуальні засади функціонування механізму підвищення продуктивності праці фахівців в умовах інноваційної економіки, що базуються на поєднанні низки методів (прямих та непрямих, стимулюючих та обмежуючих, імперативних та індикативних, активних та пасивних, формальних та неформальних) та передбачають розробку дієвих заходів за такими напрямками: створення нормативно-правового середовища регулювання ринку кваліфікованої праці, формування організаційної системи інноваційного процесу та сучасної інноваційної інфраструктури, узгодження інтересів усіх учасників інноваційного процесу, формування інноваційної та інформаційної культури, забезпечення гідної оплати праці фахівців (сс. 154-158).

розроблено організаційно-методичне забезпечення подолання регіональних диспропорцій у рівнях продуктивності праці фахівців, що передбачає впровадження регуляторних та стимулюючих заходів органами державної влади й місцевого самоврядування, а також відповідних дій підприємств реального сектору економіки на засадах соціального партнерства (проведення структурної перебудови, запровадження системи стимулювання інноваційної активності, підвищення інвестиційної привабливості, забезпечення соціальної консолідації населення регіону тощо), впровадження яких дозволить забезпечити інноваційний розвиток регіону за рахунок підвищення продуктивності праці та умов зайнятості фахівців (сс.162-178).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів та рекомендації щодо їх використання

Одержані дисертантом наукові результати є внеском до збагачення і доповнення теоретичних і прикладних аспектів економічної науки, що мають як теоретичну, так і практичну цінність. Прикладні результати дослідження можуть бути використані центральними органами влади, органами місцевого самоврядування та окремими суб'єктами господарювання, а концептуальні

положення, які розроблені в дисертації, розширюють науковий базис для подальшого розвитку теорії управління продуктивністю праці фахівців в умовах формування інноваційної моделі економіки.

Теоретична цінність дисертаційної роботи Крюкової О.Ю. полягає у запропонованому авторському підході щодо визначення змісту праці фахівців в умовах інноваційної моделі економіки та трактування сутності соціально-економічної категорії «продуктивність праці фахівців».

Практична значущість представлених у дисертації рекомендацій полягає у тому, що їх впровадження в діяльність органів влади та суб'єктів господарювання сприятиме підвищенню продуктивності праці фахівців з урахуванням особливостей інноваційного розвитку економіки та забезпеченню інноваційного спрямування діяльності суб'єктів господарювання.

Рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, впроваджено у діяльність Кіровоградського міськрайонного центру зайнятості (довідка №182/2015-01 від 25.03.2015 р.), ПП «Автоінвестстрой-Кіровоград» (довідка №169 від 20.04.2015 р.), ТОВ «Протеїн-Продакшн» (довідка №258-15 від 30.04.2015 р.), ДП «Кіровоградський облавтодор» ВАТ «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України» (довідка №71/к від 12.03.2015 р.). Значущість розробок Крюкової О.Ю. підтверджено також їх впровадженням у навчальний процес Кіровоградського національного технічного університету під час викладання навчальних дисциплін «Організація праці управління», «Мотивація персоналу» (довідка №08-19/134 від 24.02.2015 р.).

Результати, отримані у дисертаційній роботі Крюкової О.Ю., доцільно рекомендувати до використання у діяльності Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби зайнятості України, органів місцевої влади, а також організацій та підприємств різних форм власності, що запроваджують моделі інноваційної діяльності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Відзначаючи достатньо високий рівень наукових здобутків дисертанта, обґрунтованість одержаних результатів, слід відзначити певні дискусійні положення та зауваження щодо виконаного дослідження.

1. Уточнення потребує обґрунтований у дисертації підхід до визначення базової категорії дослідження - категорії «фахівець», що у широкому авторському значенні включає осіб, які володіють фаховими знаннями у певній виробничій чи невиробничій сфері та одержали відповідну освітньо-професійну підготовку (спеціальність). Зокрема, має бути конкретизовано її відповідність Національному класифікатору професій (ДК 003:2010) та зазначено більш чіткі критерії віднесення до категорії фахівців представників різних категорій персоналу підприємств.

2. До показників, які можуть виступати індикаторами результативності праці фахівців з економічної точки зору (сс.54-55), дисертант не включає такий важливий, на нашу думку, в умовах інноваційної економіки показник, як

зростання індивідуальної результативності фахівців за умови незмінної їх кількості.

3. Аналізуючи соціально-економічні передумови підвищення продуктивності праці фахівців в умовах формування інноваційної моделі економіки України, автор робить висновок про низький рівень готовності вітчизняної економіки до розвитку на інноваційних засадах (с. 69), представляючи відповідну аналітичну основу з питань інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств, їх витрат на інноваційну діяльність тощо. У той же час, доцільно було б більше уваги зосередити на питаннях інноваційної активності і в секторі послуг, питома вага якого у структурі зайнятих у національній економіці постійно зростає, на чому акцентує увагу і дисертант.

4. Додаткового обґрунтування потребує висновок дисертанта щодо знецінення інтелектуальної праці в Україні (с.108), оскільки представлена дисертантом у якості аргументу динаміка середньомісячної заробітної плати штатних працівників (рис.2.20) не надає уявлення про вартість саме досліджуваного виду праці.

5. Запропоновані автором напрями подолання диспропорцій у рівнях продуктивності праці та її оплати у розрізі регіонів передбачають, зокрема, обґрунтування диференціації у рівнях оплати високо- та низькокваліфікованої праці (с. 141). Вважаємо, що дисертаційне дослідження виграло б за умови приділення більшої уваги практично-прикладним аспектам забезпечення цієї диференціації, а саме відповідним заходам, методам, механізму.

6. За результатами оцінки факторів підвищення продуктивності праці на мікрорівні, викладеної у п.2.2 дисертації, у п. 3.2 здобувачем зроблено висновок про необхідність акцентування уваги на матеріальному стимулюванні працівників підприємств (с.190) та нематеріальній мотивації (с.191). Проте, у дисертації не зазначено яким саме чином ці інструменти впливу на трудову поведінку мають бути реформовані в умовах інноваційної моделі економіки.

Однак, висловлені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки дисертації Крюкової О. Ю. та суттєво не впливають на загальну оцінку роботи.

Ідентичність змісту автореферату та дисертаційної роботи, повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Автореферат дисертаційної роботи відповідає за своїм змістом та структурою дисертації. Усі заявлені положення наукової новизни дослідження, необхідним чином відображено у дисертаційній роботі.

Автором опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом – 6,1 др. арк., з них 5 – у наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних наукових виданнях, 6 – в інших виданнях. Переважна більшість наукових праць (9) є одноосібними. Зміст опублікованих наукових праць здобувача та автореферату достатньо повно відображають основні положення дисертації.

Таким чином, автором дотримані всі вимоги МОН України щодо кількості публікацій, зміст опублікованих результатів відповідає тим, що містяться в дисертації і виносяться автором на захист, а основні положення дослідження пройшли всі передбачені види апробації: опубліковані, впроваджені та обговорені на конференціях різних рівнів.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Крюкової Ольги Юріївни на тему «Продуктивність праці фахівців в умовах формування інноваційної моделі економіки» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати, що у своїй сукупності вирішують важливе наукове завдання – поглиблення теоретико-методичних положень та розробка науково-практичних рекомендацій щодо підвищення продуктивності праці фахівців на всіх рівнях регулювання в умовах формування інноваційної моделі економіки. Науковий рівень виконаного дослідження та зміст роботи свідчать про обізнаність автора щодо предмету дослідження, володіння сучасним методичним інструментарієм, вміння опрацьовувати й надавати критичну оцінку значному масиву наукової інформації.

Тема дисертації та її зміст відповідають паспорту спеціальності 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. Оформлення результатів дослідження відповідає чинним вимогам, а викладених положень та висновків дослідження – нормам наукового стилю.

Отже, на підставі всього вищезазначеного вважаємо, що дисертаційна робота Крюкової Ольги Юріївни на тему «Продуктивність праці фахівців в умовах формування інноваційної моделі економіки» за якістю дослідження, рівнем наукової новизни одержаних результатів і їхньою практичною цінністю відповідає вимогам пп. 9,11,12,13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.), а дисертант заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика.

Офіційний опонент –

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управління персоналом і
економіки праці Донецького національного
університету (м. Вінниця)

О. А. Дороніна

